

VPLIVI IZBRUHA AVIARNE INFLUENCE NA ODNOS ŠTUDENTOV DO PTIC

The impacts of avian influenza outbreak on students' attitudes towards birdsGREGOR TORKAR¹ & BARBARA BAJD²¹ Tacenska cesta 135a, SI-1133 Ljubljana, Slovenija, e-mail: gregor.torkar@guest.arnes.si² Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani, Kardeljeva ploščad 16, SI-1000 Ljubljana, Slovenija

In this article, we explore the impacts of the avian influenza (bird flu) outbreak in February 2006 in Slovenia on traditionally very positive human attitudes towards birds. First, we intended to investigate the influence of avian influenza on future teachers' conceptions about swans. And secondly, we wanted to find out whether and in what ways avian influenza changed students' behaviour and attitudes towards birds. The study involved students majoring in primary school education at the University of Ljubljana Faculty of Education, Slovenia. A word association questionnaire was used to measure their conceptions and ideas about swans pre- and post- the bird flu outbreak. Seven items on the Likert scale were used to measure changes in their behaviour and attitudes towards birds after the avian influenza outbreak. Data analysis shows that bird flu outbreak did not have a major impact on students' conceptions about swans. Whilst the notion of *bird flu* as a concept did appear after the avian influenza outbreak, it is not very frequent (mentioned by 17% of students) and is positioned as an association of relatively minor importance. Positive conceptions about swans, and strong associations with their environment, symbolism and human experience and tradition are dominant. The majority of students did not change their behaviour and attitudes towards birds because of the avian influenza outbreak. The biggest impact that bird flu had on their behaviour and attitudes was their lower desire to travel to countries with confirmed human cases of avian influenza.

Ključne besede: aviarna influenza, ptičja gripa, odnos do ptic, labod grbec, *Cygnus olor*

Key words: avian influenza, bird flu, attitudes towards birds, Mute Swan, *Cygnus olor*

1. Uvod

Leta 2003 je v jugovzhodnem delu Azije izbruhnil virus aviarnе influence (ptičje gripe) tipa H5N1, ki je najnevarnejši in geografsko gledano največji izbruh aviarnе influence doslej. Od avgusta 2005 se je epizootija, ki je prizadela predvsem domačo perjad in divje vodne ptice, širila iz Azije v Sibirijo, Evropo, Srednji vzhod in Afriko. Države Evropske unije, med njimi tudi Slovenija, je virus aviarnе influence dosegel februarja 2006. Do junija 2006 je bil virus pri prostoživečih pticah potrjen v 13 državah, kronološko so si sledile Grčija, Italija, Slovenija, Madžarska,

Avstrija, Nemčija, Francija, Slovaška, Švedska, Poljska, Danska, Češka Republika in Velika Britanija. Pri domači perutnini je bil virus potrjen v petih državah, kronološko so si sledile Francija, Švedska, Nemčija, Danska in Madžarska (SPECIAL EUROBAROMETER 2006). Prvi primer okuženega laboda grbca *Cygnus olor* v Sloveniji je bil potrjen na reki Dravi pri Mariboru 11.2.2006.

Do sredine aprila 2008 je bilo po svetu z virusom aviarnе influence tipa H5N1 potrjeno okuženih 381 ljudi, smrtnost pa je bila 60%. Ljudje so se okužili v tesnem kontaktu z okuženimi pticami, največkrat z domačo perutnino, ali pa ob negi obolelega člana

družine. Predvsem so bili prizadeti nekateri predeli Azije, Afrike in Srednjega vzhoda (WORLD HEALTH ORGANISATION 2008). Raziskave ugotavljajo, da je prenos okužbe na ljudi redek tudi ob neposredni izpostavljenosti z okuženo perutnino (FIELDING *et al.* 2007, VONG *et al.* 2006).

Ptice uživajo veliko pozornosti med ljudmi; tako v znanstveno-raziskovalnem kot tudi v doživljajskem smislu. V prid priljubljenosti ptic pričajo številne ornitološke organizacije po svetu in pri nas. Za norveške prebivalce urbanih okolij je opazovanje / hranjenje ptic eden najpomembnejših načinov oblikovanja stika z živalmi (BJERKE & ØSTDAHL 2004). Ljudje gledajo na ptice kot na inteligentne živali, predvsem tiste, ki oponašajo človeške glasove (NAKAJIMA 1992). Ljudje si ptičje življenje pogosto zamišljajo v okviru svojega. V okviru teh ljudskih predstav se ptice ženijo na Gregorjevo, svoboden človek je kot ptiček na veji itd. Ptice nam simbolizirajo razmerje med nebom in zemljo, so lik duše, ki zapuša telo, v najširšem smislu pa simbolizirajo duhovno stanje bitja. Med ptice z bogato simboliko sodi labod, ki ga tudi podrobneje obravnavamo v članku. Ze v antični Grčiji, Mali Aziji in Sibiriji kot tudi med slovanskimi in germanskimi ljudstvi obstaja veliko mitov, izročil in pesnitev, ki opevajo laboda, brezmadežno žival, katere belina, moč in krhkost sestavljajo živo epifanijo svetlobe (CHEVALIER & GHEERBRANT 2006).

Studij predstav, idej in primarnih konceptov o pticah bi moral postati sestavni del naravovarstvenih in izobraževalnih strategij (TORKAR & BAJD 2006). V raziskavi se sprašujemo, ali je izbruh aviarnе influence v Evropi vplival na tradicionalno zelo pozitiven odnos ljudi do ptic. Zanima nas predvsem:

- (1) kako je izbruh aviarnе influence vplival na odnos študentov, bodočih učiteljev, do labodov grbcev, pri katerih so našli virus tipa H5N1 v Sloveniji, in
- (2) ali so se zaradi izbruha aviarnе influence spremenile navade in stališča anketiranih do ptic.

2. Metode

V raziskavo so bili vključeni študenti smeri razredni pouk, ki so v študijskem letu 2003/2004 obiskovali prvi letnik študija na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani. V prvi raziskavi februarja in marca 2004 je na fakulteti potekala obsežna analiza o socialnih predstavah o pticah in njihovem varstvu, katere izsledki so bili deloma že objavljeni (TORKAR & BAJD 2006). Med drugim smo ugotavljali tudi predstave študentov razrednega pouka ob besedi »labod«, ki pa niso bili

objavljeni. Z izbruhom aviarnе influence v Sloveniji leta 2006 se je ponudila priložnost, da primerjamo socialne predstave o labodu pred in po izbruhu.

V drugo anketo, ki je bila izvedena v novembru 2006, smo vključili študente četrtil letnikov smeri razredni pouk. Zeleli smo zajeti čim večje število istih študentov. Poprosili smo jih, da v anketi navedejo, ali so v prvem letniku, pri predmetu naravoslovje-biološki del, že izpolnjevali anketni vprašalnik o pticah.

Z metodo prostih asociacij (SATO & JAMES 1999) smo ugotavljali predstave študentov o labodu. Vsak študent je lahko zapisal pet asociacij. Oblika navajanja asociacij ni bila posebej določena. Studenti so jih navajali po alinejah, v celih stavkih ali v obliki miselnih vzorcev. Asociacije so morali razporediti (ali številčno označiti) od najbolj do najmanj pomembne. V drugi anketi smo s pomočjo sedmih trditvev Likertovega tipa (LIKERT 1932) (1 - sploh ne soglašam, 2 - ne soglašam, 3 — neodločen, 4 — soglašam, 5 — v celoti soglašam) ugotavljali tudi vpliv aviarnе influence na vedenje anketiranih in njihov odnos do ptic.

V raziskavi je leta 2004 sodelovalo 100 študentov (99 žensk, 1 moški) razrednega pouka; povprečna starost 19 let (min. 18, max. 26). V raziskavi leta 2006 pa je sodelovalo 106 študentov (103 ženske, 3 moški); povprečna starost anketiranih 22 let (min. 20, max. 25). Od tega je 26 študentk sodelovalo tudi v raziskavi iz leta 2004.

Pri analizi prostih asociacij je bil izbran kvalitativen pristop po metodi analize vsebine (SAGADIN 1993). Dobesedne transkripcije odgovorov so bile osnova za identifikacijo glavnih kategorij, na tej osnovi je bila izdelana shema za kodiranje odgovorov. V vsaki kategoriji so bili odgovori prešteti in številčno prikazani v tabelah. Ko je šlo za veliko število različnih asociacij, ki so imele nizko frekvenco, vendar so se pomensko ujemale s splošnejšo in številčnejšo asociacijo z visoko frekvenco, smo le-te združevali. Npr. asociacija *jezero* tako vključuje poleg omenjene asociacije še asociaciji *akumulacijsko jezero* in *Zbiljsko jezero* z nizko frekvenco. Asociacije, kot sta *Blejsko jezero* in *Otocec*, katerih frekvenca je večja ali enaka 5, smo uvrstili kot samostojno predstavo. Če pa je bila frekvenca asociacije manjša od 5, ter le-te nismo mogli vsebinsko vključiti v asociacijo z visoko frekvenco, je bila asociacija izključena iz kategorizacije.

3. Rezultati in diskusija

3.1. Predstave o labodu

Predstave študentov o labodu iz raziskave, opravljene leta 2004 (pred izbruhom aviarnе influence v

Tabela 1: Frekvence asociacij študentov (N = 100) in njihova pomembnost o labodu grbcu *Cygnus olor* v letu 2004; vsak anketiranec je navedel pet asociacij in jih razvrstil od najbolj (I) do najmanj pomembne (V)

Table 1: Frequencies of students' (N = 100) associations and their importance about Mute Swans *Cygnus olor* in 2004; each student quoted five associations and ranked them from the most important (I) to the least important (V)

Kategorija / Category	Pomembnost asociacije/ Importance of association					Skupaj frekvenca/ Total frequency	%
	I	II	III	IV	V		
Opis ptice / Bird description	5	8	12	8	5	38	11.38
belo perje / white feathers	3	3	6	i	i	14	4.19
dolg vrat / long neck	i	2	3	i	2	9	2.69
velika ptica / big bird	i	3	i	3	0	8	2.40
kruh, hrana / bread, food	0	0	2	3	2	7	2.10
Okolje / Environment	40	2i	16	2i	13	iii	33.23
jezero / lake	18	i0	8	9	7	52	15.57
Bled	16	6	3	6	5	36	10.78
voda / water	6	i	5	4	i	17	5.09
Oto~ec	0	4	0	2	0	6	1.80
Doživljanje in simbolika/ Experiencing and symbolism	41	45	39	19	7	151	45.21
lepota / beauty	21	9	5	6	i	42	12.57
belina / whiteness	6	8	8	i	3	26	7.78
ljubezen / love	6	9	6	4	0	25	7.49
eleganten / elegant	5	5	5	3	0	18	5.39
bela barva / white colour	i	5	4	3	3	16	4.79
mogo~en / mighty	2	3	2	i		8	2.40
ponosen / proud	0	4	2	0	0	6	1.80
napadalen / aggressive	0	i	3	i	0	5	1.50
preobrazba / transformation	0	i	2	2	0	5	1.50
Balet / Ballet	4	3	0	2	2	ii	3.29
balet, Labodje jezero/ ballet, Swan Lake	4	3	0	2	2	ii	3.29
Pravljica / Fairytale	4	3	0	2	2	23	6.89
pravljica, Grdi raček/ fairy tale, the Ugly Duckling	6	6	4	4	3	23	6.89
Skupaj / Total	96	83	7 ¹	54	30	334	100.00

Sloveniji), so prikazane v tabeli 1. Od skupno 384 asociacij študentov je bilo 334 (86.98%) asociacij razvrstjenih v pet kategorij. Preostalih 50 (13.02%) asociacij nam ni uspelo kategorizirati in zato niso predstavljene v tabeli 1. Predstave študentov o labodu iz raziskave, napravljene leta 2006 (po izbruhu aviarne influence v Sloveniji), so prikazane v tabeli 2. Od skupno 502 asociacij študentov je bilo 426 (84.86%) asociacij razvrstjenih v šest kategorij. Preostalih 76 (15.14%) asociacij nismo mogli kategorizirati in zato niso predstavljene v tabeli 2. V tabelah so prikazane frekvence asociacij in kategorij od najbolj (I) do najmanj (V) pomembne asociacije. Sledijo skupne frekvence in deleži za posamezne asociacije in kategorije.

Iz rezultatov v tabeli 1 in tabeli 2 je razvidno, da asociacije najpogosteje opisujejo labodov življenjski

prostor, ~lovekovo ~ustveno doživljanje laboda in njegovo simboliko. Labode anketirani najpogosteje povezujejo z vodnimi ekosistemi, najpogosteje jezeri. Pri tem sta še posebej pogosti asociaciji *Blejsko jezero* in *Otocec*, ki anketirane asociirata na laboda. Na Blejskem jezeru lahko labode grbce opazujemo prek celega leta. V letu 1996 so na Bledu gnezdili trije pari labodov grbcev (JANČAR *et al.* 2008). Iz rezultatov je razvidno, da so najbolj izpostavljene opisne značilnosti laboda *belo perje*, *dolg vrat* in *velikost ptice*. Doživljanje in simbolika laboda je opredeljena z asociacijami *lepota*, *belina*, *ljubezen*, *mogočnost*, *ponos* in *eleganca*. Vedenjske in vizualne značilnosti laboda vplivajo na ~ustveno doživljanje in simboliko laboda, zato je lo~evanje med opisnimi in doživljajskimi asociacijami še toliko bolj zahtevno.

Tabela 2: Frekvence asociacij študentov (N = 100) in njihova pomembnost o labodu grbcu *Cygnus olor* v letu 2006; vsak anketiranec je navedel pet asociacij in jih razvrstil od najbolj (I) do najmanj pomembne (V)**Table 2:** Frequencies of students' (N = 100) associations and their importance about Mute Swans *Cygnus olor* in 2006; each student quoted five associations and ranked them from the most important (I) to the least important (V)

Kategorija / Category	Pomembnost asociacije/ Importance of association					Skupaj frekvenca/ Total frequency	%
	I	II	III	IV	V		
Opis ptice / Bird description	17	12	16	15	13	73	17.14
belo perje / white feathers	12	7	8	1	1	29	6.81
dolg vrat / long neck	3	0	3	5	3	14	3.29
kruh, hrana / bread, food	0	2	2	4	5	13	3.05
velika ptica / big bird	2	3	1	1	3	10	2.35
kljun / beak	0	0	2	4	1	7	1.64
Okolje/Environment	20	18	18	16	16	88	20.66
jezero / lake	12	10	6	7	9	44	10.33
Bled	5	6	8	3	5	27	6.34
voda / water	1	2	2	4	1	10	2.35
Otočec	2	0	2	2	1	7	1.64
Doživljanje in simbolika/ Experiencing and symbolism	50	55	33	28	26	191	44.84
lepota / beauty	15	16	4	7	5	47	11.03
eleganten / elegant	16	4	5	0	4	29	6.81
bela barva /white colour	5	9	3	1	0	18	4.23
ljubezen / love	1	3	3	5	4	16	3.76
mogočen / mighty	4	8	2	1	1	16	3.76
belina / whiteness	3	2	6	2	1	14	3.29
mir / peace	2	3	3	3	3	14	3.29
nežen / delicate	3	4	3	2	1	13	3.05
zvestoba, poroka / faith, wedding	0	2	2	3	5	12	2.82
napadalen / aggressive	0	1	1	2	2	6	1.41
čisto / pure	1	3	1	2	0	6	1.41
Pravljica / Fairy tale	7	9	12	7	9	44	10.33
pravljica, Grdi raček/ fairy tale, the Ugly Duckling	7	9	12	7	9	44	10.33
Balet / Ballet	2	0	4	4	2	12	2.82
balet, Labodje jezero/ ballet, Swan Lake	2	0	4	4	2	12	2.82
Pti~ja gripa / Bird flu	0	3		3	11	18	4.23
Skupaj / Total	96	97	84	73	77	426	100.00

Med tabelo 1 in tabelo 2 je najpomembnejša razlika v pojavu asociacije *ptičja gripa*. Nizka frekvenca asociacije kaže na to, da izbruh aviarnne influence ni imel večjega vpliva na predstave študentov o labodu. Asociacijo *ptičja gripa* je omenilo le 17% vprašanih. Največkrat jo omenjajo kot zadnjo, peto in najmanj pomembno asociacijo. Ugotavljamo, da pri izražanju asociacije *ptičja gripa* anketirani ne uporabljajo nikakršnih pridevnikov, ki bi kazali na njihov morebitni strah do ptic.

Primerjava tabele 1 in tabele 2 kaže na opazne spremembe v pogostosti asociacije *ljubezen*. V raziskavi iz leta 2006, ki je zajela v povprečju dve leti starejše študente, je delež asociacije *ljubezen* s 7.49% padel na 3.76%. V raziskavi se med samostojnimi predstavami pojavi *zvestoba* (2.82%). Odnos do partnerja je ena najpomembnejših vrednot v slovenskem prostoru (MUSEK 2000). V obdobju odraščanja in osamosvajanja od staršev je ta vrednota deležna velikih sprememb. Od tod najverjetneje tudi izvirajo spremembe v

Tabela 3: Vpliv izbruha aviarnе influence na vedenje študentov in njihov odnos do ptic; podani so procenti odgovorov**Table 3:** Influence of avian influenza outbreak on students' behaviour and attitudes towards birds; percentages of answers are given

Trditev / Claim	1 — sploh ne soglasam/ 1 — strongly disagree	2 — ne soglasam/ 2 — disagree	3 — neodločen/ 3 — neutral	4 — soglasam/ 4 — agree	5 — v celoti soglasam/ 5 — strongly agree
Zaradi nevarnosti ptičje gripe se danes omejujem uživanje mesa in mesnih izdelkov iz perutnine./ Even today I reduce my poultry meat and products intake because of bird flu risks.	45.7	26.7	20.0	5.7	1.9
Odkar vem za nevarnosti ptičje gripe, redkeje obiskujem naravo, predvsem jezera in druge vodne površine, kjer se zbirajo ptice selivke./ Since I know about the risks of bird flu I rarely go to natural habitats, especially to lakes and other water environments, where birds are gathering on migration.	60.4	26.4	10.4	2.8	0.0
Bojim se približevati labodom, ker so lahko okuženi z virusom ptičje gripe./ I am afraid to come near swans, because they can be infected by the bird flu virus.	43.4	40.6	8.5	7.5	0.0
Odkar vem za nevarnosti ptičje gripe, se nikoli ne dotikam ptic./ Since I know about the risks of bird flu I never touch birds.	20.8	42.5	16.0	17.0	3.8
V države (Turčija, Kitajska, Vietnam, Indonezija, Tajska, Kambodža...), kjer ljudje obolevajo in umirajo zaradi ptičje gripe, ne bi odpotoval/a./ I wouldn't travel to countries such as Turkey, China, Vietnam, Thailand, Cambodia..., where people were infected and died of bird flu.	10.4	26.4	31.1	24.5	7.5
Vodne ptice, ki se selijo, so glavne prenasalke virusa ptičje gripe, zato bi bilo treba večje vodne površine nadzorovati in vsako ptico, ki kaže morebitne znake bolezni, takoj usmrtiti./ Migratory waterbirds are the main carriers of bird flu virus, therefore we should carefully monitor water environments and kill every bird showing possible signs of the disease.	5.7	25.5	39.6	22.6	6.6
Mnoge izjave v medijih o nevarnostih ptičje gripe so pretirane./ Many statements about the risks of bird flu announced in the media are exaggerated.	0.0	10.4	29.2	45.3	15.1

deležih asociacij *ljubezen* in *zvestoba*. Tudi kategorija balet, kjer anketirani omenjajo enega svetovno najbolj znanih ruskih baletov Labodje jezero, govori o ljubezni med princem Siegfriedom in kraljično Odette, ki je bila začarana v laboda.

Študenti omenjajo tudi asociacijo *grdi raček* oziroma *pravljica*, kar si lahko razlagamo kot odsev njihovega poklicnega usmerjanja. Anketirani so namreč bodoči učitelji razrednega pouka. Grdi raček je pravljica, v

kateri kot glavna književna oseba nastopa labod, ki se izvali v račjem gnezdu. Ker je drugačen od drugih raček, ga takoj označijo za grdega. Pravljica nas želi naučiti sprejemati, se posebej pa ceniti drugačnost. S pravljico je po našem mnenju tesno povezana tudi asociacija *preobrazba*. Pri labodu grbcu so namreč mladostni osebki umazano rjave barve, sčasoma pa se »preobrazijo« v lepe bele odrasle osebke.

3.2. Vpliv pojava aviarnе influence na vedenje anketiranih in njihov odnos do ptic

S pomočjo sedmih trditvev Likertovega tipa smo ugotavljali vpliv pojava aviarnе influence na navade in vedenje anketiranih ter njihov odnos do ptic. Iz rezultatov, zbranih v tabeli 3, lahko ugotovimo, da po izbruhu večina vprašanih ni spremenila svojih navad in odnosa do ptic.

Slabe tri četrtine vprašanih ni omejila uživanja perutninskega mesa in izdelkov. V Sloveniji je bil v marcu 2006 zabeležen 20-odstotni upad prodaje perutninskega mesa in izdelkov, 16% vprašanih pa je v tem času omejilo uživanje perutninskega mesa in izdelkov (SPECIAL EUROBAROMETER 2006). Naša raziskava, opravljena v novembru 2006, kaže na manjši odstotek vprašanih (7.6%), ki je vedno omejevala uživanje perutninskega mesa in izdelkov zaradi nevarnosti aviarnе influence. Rezultati verjetno kažejo, da se strah pred uživanjem perutninskega mesa in izdelkov z večjo časovno oddaljenostjo od izbruha aviarnе influence zmanjšuje.

V nadaljevanju nas je zanimal neposredni odnos do ptic oziroma vodnih ekosistemov, kjer se ptice zbirajo ob migracijah. Večina vprašanih (sploh) ne soglaša s trditvijo, da bi zaradi izbruha aviarnе influence redkeje obiskovali jezera ali reke, kjer se zadržujejo labodi in druge vodne ptice (86.8%). Večina vprašanih se ne boji približevati labodom zaradi bojzani okužbe z virusom aviarnе influence (84%). Slabi dve tretjini vprašanih se kljub izbruhu aviarnе influence ne boji dotikati ptic (63.3%), kar je presenetljiv podatek, saj sta po podatkih Svetovne zdravstvene organizacije neposreden stik z obolelo ptico ali obolelim pacientom najpogostejša vzroka za obolevanje ljudi (WORLD HEALTH ORGANISATION 2008). Anketirane smo tudi spraševali, kako bi ravnali s pticami, ki kažejo morebitne znake bolezni. Anketirani so se enakomerno razporedili v tri skupine: na tiste, ki soglašajo s takojšnjo usmrtnitvijo vsake ptice, tiste, ki ne soglašajo, ter neopredeljene. Razporeditev odgovorov kaže na eni strani na pomanjkanje informiranosti pri neopredeljenih ter etično-moralno držo zagovornikov in nasprotnikov pobijanja ptic.

Največ pomislekov imajo vprašani o potovanju v dežele, kjer ljudje obolevajo in umirajo zaradi aviarnе influence. To so Turčija, Egipt, Nigerija, Džibuti, Irak, Azerbajdžan, Laos, Vietnam, Tajska, Indonezija, Kambodža in Kitajska (WORLD HEALTH ORGANISATION 2008). Skoraj tretjina vprašanih je pri tem vprašanju neopredeljenih, kar je lahko posledica slabe informiranosti vprašanih. Omenjene države so resda potencialno nevarnejše za okužbo, vendar je

verjetnost le-te, objektivno gledano, glede na statistiko okužb in smrtnih izidov ter število prebivalcev zanemarljivo majhna.

Dva od treh vprašanih (v celoti) soglašata, da mediji pri poročanju o aviarni influenci pretiravajo. Vsak tretji vprašani je neodločen, kar lahko kaže na pomanjkanje poznavanja ali zanimanja za problematiko. Izbruh aviarnе influence se lahko ponovi, zato bi bilo treba pretencioznost medijskega poročanja zaznati kot problem, ki lahko ogrozi zaupanje ljudi v medijska poročila v primeru resnih epidemij.

Raziskava je bila opravljena na vzorcu slovenskih študentov razrednega pouka, zaradi česar je samo posploševanje ugotovitev omejeno. Glavni omejitvi sta po našem mnenju skoraj izključno ženska populacija vprašanih ter zelo enotna starostna skupina.

V raziskavi smo se spraševali o vplivih izbruha aviarnе influence na človekov odnos do ptic. Ugotavljamo, da izbruh ni bistveno vplival na predstave anketiranih o labodu. Asociacija *ptičja gripa* se sicer v predstavah o labodu po izbruhu bolezni pojavi, vendar sestavlja le majhen delež vseh asociacij. Zaradi izbruha aviarnе influence se navade vprašanih in njihov odnos do ptic niso občutno spremenili.

4. Povzetek

V prispevku obravnavamo, kako je izbruh aviarnе influence (ptičje gripe) februarja 2006 v Sloveniji vplival na tradicionalno pozitiven odnos ljudi do ptic. Zanimalo nas je, kako je izbruh aviarnе influence vplival na predstave študentov, bodočih učiteljev, do laboda grbca *Cygnus olor* in ali so se zaradi izbruha aviarnе influence spremenila stališča anketiranih do ptic in tudi njihovo vedenje do teh živali. V raziskavi so sodelovali študenti smeri razredni pouk Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani. S pomočjo analize prostih asociacij smo ugotavljali razlike v predstavah anketiranih o labodu pred in po izbruhu aviarnе influence v Evropi. S sedmimi trditvami, ki jim je bila prirajena petstopenjska lestvica Likertovega tipa, pa smo ugotavljali spremembe vedenja in stališč anketiranih do ptic zaradi izbruha aviarnе influence. Ugotovili smo, da izbruh ni bistveno vplival na predstave anketiranih o labodu. Asociacija *ptičja gripa* se sicer pojavi v predstavah o labodu po izbruhu bolezni, vendar ima nizko frekvenco (omenja jo 17% vprašanih) in je pozicionirana kot manj pomembna asociacija. Se vedno prevladujejo pozitivne asociacije o labodu, ki opisujejo njegov življenjski prostor, človekovo doživljanje ptice ter njeno simboliko. Zaradi izbruha aviarnе influence se navade vprašanih in odnos do ptic niso občutno spremenili. Izbruh je

najbolj vplival na njihovo manjšo željo po potovanju v kraje, kjer ljudje obolevajo in umirajo zaradi aviarnе influence.

5. Literatura

- BJERKE, T. & OSTDAHL, T. (2004): Animal-related attitudes and activities in an urban population. — *Anthrozoos*. 17 (2): 109-129.
- CHEVALIER, J. & GHEERBRANT, A. (2006): Slovar simbolov [A dictionary of symbols]. - Mladinska knjiga, Ljubljana. (in Slovene)
- FIELDING, R., BICH, T.H., QUANG, L.N., LAM, W.T., LEUNG, G.M., TIEN, T.Q., HO, E.Y.Y. & ANH, L.V. (2007): Live poultry exposures, Hong Kong and Hanoi, 2006. - *Emerging Infectious Diseases* 13: 1065-1067.
- JANČAR, T., KMECL, P., MIHELIC, T. & KOZINC, B. (2007): Pregled vodnih ptic Blejskega in Bohinjskega jezera ter jezera HE Moste (Gorenjska, SZ Slovenija) [A survey of aquatic birds occurring on Lake Bled, Lake Bohinj and Moste Power Plant Reservoir (Gorenjska, NW Slovenia)]. - *Acrocephalus* 28 (135): 141-157. (in Slovene)
- LIKERT, R. (1932): A Technique for the Measurement of Attitudes. - *Archives of Psychology* 140: 1-55.
- MUSEK, J. (2000): Nova psihološka teorija vrednot. - Educy, Ljubljana.
- NAKAJIMA, S. (1992): Evaluation of animal »intelligence« by university students. - *Japanese Journal of Psychonomic Science* 11 (1): 27-30.
- SAGADIN, J. (1993): Kvalitativna analiza podatkov pri študiji primera [Qualitative data analysis with case study]. - *Sodobna pedagogika* 44 (3/4): 115-123. (in Slovene)
- SATO, M. & JAMES, P. (1999): "Nature" and "environment" as perceived by university students and their supervisors - *International Journal of Environmental Education and Information* 18 (2): 165-172.
- SPECIAL EUROBAROMETER (2006): 257. Avian influenza. European Commission, June 2006. - [http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_252_en.pdf].
- TORKAR, G. & BAJD, B. (2006): Trainee teacher's ideas about endangered birds. - *Journal of Biological Education* 41 (1): 1-4.
- VONG, S., COGLAN, B., MARDY, S., HOLL, D., SENG, H., LY, S., MILLER, M.J., BUCHY, P., FROELICH, Y., BAPTISTE DUFURCQ, J., UYEKI, M.T., LIM, W. & SOK, T. (2006): Low frequency of poultry-to-human H5N1 virus transmission, Southern Cambodia, 2005. - *Emerging Infectious Diseases* 12: 1542-1547.
- WORLD HEALTH ORGANISATION (2008): World Health Organization. Cumulative number of confirmed human cases of avian influenza A/(H5N1) reported to WHO, April 17, 2008. - [http://www.who.int/csr/disease/avian_influenza/country/cases_table_2008_04_17/en].

Arrived / Prispelo: 10.10.2008

Accepted / Sprejeto: 19.2.2010